

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Henri Keerd
TF Bank
henri.keerd@tfbank.ee

Teie 10.02.2026
Meie 10.03.2026 nr 2-6/26-1009-2

Vastus Teie pöördumisele

TF Bank AB (publ.) Eesti filiaal on 10.02.2026 pöördunud Justiits- ja Digiministeeriumi poole kirjaga, mis puudutab alates 2026. aastast maakohtutes kehtivaid tööjaotusplaane, millega tarbijakrediitdivaidluste lahendamist on piiratud. Selgitate, et teie hinnangul kohtute seaduse § 37 ega ka mõni muu kohtute seaduse säte ei võimalda tööjaotusplaani alusel kehtestada korda, millega tarbijakrediitdiasju võiks käsitleda muudest asjadest erinevalt, v.a seaduses sätestatud prioriteetsed asjad. Leiate, et selline lahendus ei ole aktsepteeritav ning teie hinnangul on õigusvastane. Soovite teada, milline on Justiits- ja Digiministeeriumi seisukoht tekkinud olukorra suhtes ning mida ministeerium kavatseb teha olukorra lahendamiseks.

Märgime esmalt, et tööjaotus kohtute seaduse (KS) § 37 lg 1 mõttes tähendab kohtuasutusele laekuvate kohtuasjade jaotamist kohtunike vahel. Kohtunike tööjaotus peab esmajoonel vältima kohtu koosseisu meelevaldse moodustamise ja tagama kohtuniku sõltumatuse. KS § 37 näeb ette tööjaotuse reguleerimise omavalitsuslikult, kohtu üldkogu (§ 36 p 1) poolt kinnitatava dokumendi, s.o tööjaotusplaani. Et tööjaotusplaani on kohtuniku sõltumatuse ja ausa menetluse tagamise seisukohast oluline roll, ei saa seda korraldada tavapärasel viisil kohtute haldamise korras. Riigikohtu hinnangul on kohtukoosseisu moodustamise kord üks kohtu erapooletuse tagatis. Selle rikkumine seab kahtluse alla kohtu ja õigusemõistmise objektiivse erapooletuse.¹ Eeltoodut arvestades rõhutame, et ministeerium ega ka mitte ükski teine asutus ei saa kohtunike tööjaotusplaani koostamist otseselt mõjutada ega selle kujundamisse sekkuda.

Valdkonna eest vastutav minister võib nõuda kohtu esimehelt seletusi õigusemõistmise korrakohase toimimise kohta kohtus (KS § 45 lg 2). Saatsime 13.02.2026 maakohtu juhtidele päringu, paludes selgitada, kuidas täpsemalt toimub tarbijakrediitdiasjade jaotamine kohtunike vahel ning kuidas uued tööjaotusplaanid vastavad KS § 37 lg 2 p-s 1 ja 4 sätestatud põhimõtetele.

Maakohtu esimehed on oma 26.02.2026 ühisvastuses märkinud, et KS § 37 lg 2 p 1 kohaselt tuleb kõik kohtusse saabunud kohtuasjad kohtunikele jagada, kuid seadus ei näe selleks ette konkreetset tähtaega. Esimehed viitavad, et täpsemalt reguleerib kohustusi kohtusse saabunud tsiviilasja menetlemisel tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 372 lg 1, mille kohaselt peab kohus mõistliku aja jooksul otsustama hagiavalduse menetlusse võtmise või sellest keeldumise või määrama tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Seega tuleb kohtusse saabunud tsiviilasja puhul esmalt hinnata, kas selle menetlemist takistavad puudused, mille korral tuleb TsMS § 340¹ lg 1 järgi anda hagejale puuduse kõrvaldamise tähtaeg. Määruse, millega puuduse kõrvaldamise tähtaeg antakse, saab TsMS § 22¹ lg 3 järgi koostada ning praktikas enamasti koostabki muu kohtuametnik, mitte kohtunik. Seega ei ole seadusest tulenevalt nõutav jagada kohtuasja kohtunikule enne, kui muu kohtuametnik on avalduse võimalikud puudused üle kontrollinud.

Esimehed selgitasid, et 2026. aastaks kehtestatud tööjaotusplaanid võimaldavad tagada kohtunike võrdse koormuse kohtu piires, sest kohtuniku koormust hinnatakse kohtuasja talle jagamise seisuga, märkides, et kohtud saavad enda tööd korraldada asutuse käsutuses olevate vahendite piires, leides

¹ Vt RKKKo 3-1-1-24-15, p 10; RKKKo 3-3-1-38-13, p 13.

erinevate ülesannete täitmise vahel tasakaalu ja lahendades seejuures võimalikud kohustuste kollisioonid.

Lisaks juhtisid esimehed tähelepanu ka sellele, et kohtunike täiskogu täiendas 5. juunil 2025 head tava, määratledes prioriteetsed tsiviilasjad, mille teistest kiirem menetlemine on sotsiaalmajanduslikult põhjendatud. Selliste kohtuasjadena toodi esile alaealise huvidega seotud perekonnaasjad ja muud eestkostetasjad ning töölepingu ülesütleamise tühisuse tuvastamise nõue, mille on esitanud töötaja, kel on õigus nõuda enda tööle ennistamist. Sarnaseid prioriteete on varasemalt toetatud ka tunnustatud õigusteaduslikes seisukohtades (vt TsMS kommenteeritud väljaanne I kd § 2 komm 3.3.2). 2026. aasta tööjaotusplaanide kehtestamisel on maakohtute üldkogud pidanud arvesse võtma, et Eesti ja Euroopa Liidu õigusega kohtutele pandud kohustused ning kohtupraktikaga neile seatud nõudmised on kohtute töökoormust aasta-aastalt suurendanud. 2016. aastal saabus maakohtutesse 30 471 tsiviilasja, seevastu 2025. aastal 37 538 asja. Võrdluses 2024. aastaga, kui kohtusse saabus 35 262 tsiviilasja, on 2025. aasta töökoormuse kasv 6%. Samas on kohtute eelarvet viimasel ajal vähendatud.

Olles tutvunud maakohtu tööjaotusplaanide ning kohtujuhtide selgitustega, ei saa nõustuda väitega, et tarbijakrediitiasjade menetlemine kohtutes oleks seiskunud. Kohtud ei jäta tarbijakrediitiasju menetlemata ning selliste vaidluste lahendamine toimub menetlusseadustikus sätestatud korras, kuigi mõõname, et see võib võtta senisest mõnevõrra kauem aega. Ministeerium otsib samas aktiivselt võimalusi kohtumenetluste kiirendamiseks. Märgime, et kohtunike tööjaotust ei ole selle detailsuse ja muutuvate olude tõttu võimalik kehtestada seaduse tasandil. Seetõttu kinnitatakse see tööjaotusplaaniga üheks kalendriaastaks (KS § 37 lg 4). Tööjaotusplaanil perioodilisuse nõue tagab selle regulaarse ülevaatamise ning võimaluse teha selles asjaolude muutumisel muudatusi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mari-Liis Mikli
asekantsler

Mari Kirs 54290114
Mari.Kirs@justdigi.ee